

До разової спеціалізованої вченої
ради у Вищому навчальному закладі
«Національна академія управління»
вул. Ушинського, 15,
м. Київ, 03151

ВІДГУК
опонента доктора юридичних наук, професора
Берднік Інни Володимирівни
на дисертацію Михайлюка Сергія Сергійовича
«Прокурорське самоврядування в Україні», подану на здобуття ступеня
доктора філософії у галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена сучасними процесами реформування системи прокуратури України, необхідністю забезпечення її належного функціонування відповідно до європейських стандартів та стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі (далі – ЄС). В умовах європейської інтеграції особливого значення набуває забезпечення незалежності прокурорів, їх професійної автономії, дотримання принципів доброчесності та відповідальності, а також створення ефективних механізмів внутрішнього професійного саморегулювання прокурорського корпусу.

Важливим елементом такого механізму є прокурорське самоврядування, яке покликане забезпечувати участь прокурорів у вирішенні питань внутрішньої діяльності органів прокуратури, захист їх професійних прав та інтересів, сприяти підвищенню авторитету прокуратури і зміцненню гарантій незалежності прокурорів. Водночас ефективність прокурорського самоврядування безпосередньо пов'язана із загальним рівнем інституційної незалежності прокуратури та її відповідністю європейським підходам до організації прокурорської служби.

Актуальність дослідження істотно посилюється у зв'язку з набуттям Україною статусу кандидата на вступ до ЄС та початком переговорного процесу щодо членства. Виконання євроінтеграційних зобов'язань передбачає подальше вдосконалення системи правосуддя, зміцнення верховенства права, забезпечення незалежності та професійності органів прокуратури. У цьому контексті дослідження правової природи, організаційних засад, принципів функціонування та повноважень органів прокурорського самоврядування набуває особливої наукової та практичної значущості.

Необхідність комплексного дослідження прокурорського самоврядування зумовлена також наявністю проблем у чинному нормативно-правовому регулюванні та практиці його функціонування. Потребують подальшого наукового осмислення питання визначення місця прокурорського самоврядування в системі органів прокуратури, співвідношення його

повноважень із повноваженнями органів адміністративного управління прокуратурою, гарантій незалежності його органів, а також механізмів реалізації рішень органів прокурорського самоврядування.

Особливого значення набуває дослідження зарубіжного досвіду та європейських стандартів прокурорського самоврядування з метою визначення можливостей їх адаптації до національної правової системи. Врахування відповідних рекомендацій та практики європейських інституцій сприятиме подальшому вдосконаленню української моделі прокурорського самоврядування та її наближенню до стандартів держав – членів ЄС.

Отже, обрана тема дисертаційного дослідження безумовно є актуальною, своєчасною та суспільно значущою, оскільки її розроблення спрямоване на вирішення важливих теоретико-правових і практичних проблем функціонування прокурорського самоврядування, удосконалення законодавства про прокуратуру, посилення гарантій незалежності прокурорів та забезпечення подальшого розвитку прокуратури України відповідно до європейських стандартів у контексті європейської інтеграції України.

Практична значущість проблематики прокурорського самоврядування підтверджується також масштабом прокурорського корпусу України. За даними Офісу Генерального прокурора, фактична чисельність прокурорів у 2020–2025 роках становила від 8,4 до 9 тис. осіб: 8 800 прокурорів у 2020 році, 8 996 – у 2021 році, 8 714 – у 2022 році, 8 555 – у 2023 році, 8 489 – у 2024 році та 8 595 – у 2025 році. Така кількість працівників прокурорського корпусу обумовлює необхідність належного функціонування інституцій, покликаних забезпечувати професійне самоврядування, захист професійних прав прокурорів та гарантувати їх незалежність.

Значна кількість питань, зокрема щодо визначення правової природи прокурорського самоврядування, його місця та ролі в системі органів прокуратури, принципів і гарантій його функціонування, організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування, їх повноважень та взаємодії з іншими органами прокуратури, потребують подальшого ґрунтового наукового дослідження. Особливої уваги потребують питання забезпечення інституційної та професійної незалежності прокурорів засобами прокурорського самоврядування, удосконалення механізмів участі прокурорів у вирішенні питань внутрішньої організації прокуратури, а також адаптації відповідного законодавства до європейських стандартів та кращих практик держав – членів ЄС.

Саме це зумовлює підвищений науковий інтерес до вказаної теми та обґрунтовує її актуальність, адже дослідження спрямоване на вирішення важливого наукового завдання – виявлення ключових теоретичних і практичних проблем прокурорського самоврядування в Україні, формування пропозицій щодо вдосконалення законодавства і правозастосовної практики у цій сфері.

Дисертацію виконано згідно з планом науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» у межах теми: «Правове забезпечення

суспільних відносин в умовах європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер № 0122U202084).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, які сформулював дисертант, переважно переконливі.

Дослідження ґрунтується на багатьох вітчизняних і зарубіжних літературних джерелах, законах і підзаконних нормативно-правових актах України. Загалом список використаних джерел налічує 171 найменування.

Емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні відомості Офісу Генерального прокурора, Ради прокурорів України щодо розгляду звернень прокурорів або інші повідомлення про загрозу незалежності прокурорів, рішення Ради прокурорів України, а також аналітичні матеріали громадських організацій. Позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих у дослідженні висновків і рекомендацій уміле використання широкого спектра сучасних методів наукового пошуку.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та систематизація відомостей із наукових джерел і норм права в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах надало можливість Михайлюку С. С. сформулювати власне бачення наукової проблеми та розробити наукові положення, висновки й рекомендації, які є достовірними й мають наукову новизну.

Серед найбільш вагомих таких наукових положень, на мою думку як опонента, варто виокремити викладені нижче.

1. *Уперше* запропоновано надати Раді прокурорів України право відмовляти в припиненні розгляду повідомлення про загрозу незалежності прокурора, яке відкликається прокурором, що його подав, якщо на думку Ради прокурорів України така загроза полягала у тиску на прокурора з боку його керівника чи іншого прокурора, який перебуває на вищій адміністративній посаді. Рада прокурорів України повинна завжди перевіряти причини, чому прокурор просить припинити розглядати його повідомлення про загрозу незалежності, а також встановлювати, чи не було таке прохання вчинено внаслідок неправомірних дій по відношенню до нього і лише тоді приймати відповідне рішення. Рада прокурорів України повинна також з'ясовувати, чи не варто продовжити розглядати таке повідомлення навіть за відсутності бажання прокурора, що його подав, якщо воно є важливим для встановлення певних обставин, або свідчить про існування тих чи інших системних проблем у забезпеченні незалежності прокурорів (стор. 20-21);

2. *Удосконалено* класифікацію завдань прокурорського самоврядування. Визначено, що завдання прокурорського самоврядування можна поділити за способом нормативного закріплення на завдання, які є прямо закріплені у Законі України «Про прокуратуру», та завдання, які закріплені опосередковано. До першої групи слід віднести ті завдання, які безпосередньо визначені як такі завдання у статті 65 Закону України «Про прокуратуру». До другої групи

завдань слід віднести усі інші завдання, наявність яких може вбачатися з аналізу усіх інших положень Закону (с. 22).

3. *Дістали подальшого розвитку* положення про вимоги до осіб, які мають намір балотуватися до Ради прокурорів України. Запропоновано вимоги до членів Ради прокурорів України визначати на рівні Закону України «Про прокуратуру». Закон повинен передбачати, що кандидат у члени Ради прокурорів України повинен мати належний стаж прокурорської діяльності (не менше 10 років), бути компетентним, доброчесним, незалежним та неупередженим. Перевірку осіб, які мають намір стати членами Ради прокурорів України, на предмет відповідності вимогам, які висуваються, можна покласти на спеціальну Етичну комісію, яку можна було б сформувати як дорадчий орган при всеукраїнській конференції прокурорів (с. 23).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні висновки та практичні пропозиції, які сформульовані у дисертації можуть бути використані у: *правотворчості* – для вдосконалення чинного законодавства у сфері організації та діяльності прокуратури; *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності діяльності прокурорського самоврядування з виконання покладених на нього завдань, ефективності реалізації норм законодавства про прокуратуру (довідка Хмельницької обласної прокуратури від 06.07.2026 № 05-156вих-26; довідка Окружної прокуратури міста Хмельницький від 06.07.2026 № 55-5321вих-26); *освітньому процесі* – при викладанні навчальної дисципліни «Органи кримінальної юстиції в Україні» та «Професійна юридична етика», а також при підготовці методичних матеріалів, підручників, посібників за цим напрямом (акт впровадження ВНЗ «Національна академія управління» від 27.05.2026); *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для подальших наукових досліджень, пов'язаних із правовим статусу прокурора та відповідних інституцій (довідка ВНЗ «Національна академія управління» від 26.12.2025 № 03-25/87).

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено в 8 працях: 4 наукових статтях, опублікованих у виданнях України із переліку наукових фахових (категорія «Б»); 4 тезах доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та круглих столів: IV Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди відзначення Міжнародного дня прав людини (5 грудня 2024 р., Київ), науково-практичному круглому столі «Правотворча діяльність та забезпечення системності законодавства України в умовах євроінтеграції» (03 квітня 2025 р., Київ), VI Міжнародній науковій конференції «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики» (28 листопада 2025 р., Полтава), VII Міжнародній науковій конференції «Актуальні питання розвитку галузей науки» (24 квітня 2026 р., Біла Церква).

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно визначив мету дослідження і, відповідно, завдання: визначити поняття та сформувати ознаки прокурорського самоврядування; сформувати сукупність правових джерел прокурорського самоврядування в Україні; розкрити принципи прокурорського

самоврядування в Україні; визначати загальні ознаки функціональних та організаційних основ прокурорського самоврядування; встановити мету та завдання прокурорського самоврядування в Україні; визначити напрями вдосконалення функціональних основ прокурорського самоврядування в Україні; розкрити особливості всеукраїнської конференції прокурорів як організаційної форми прокурорського самоврядування; розкрити особливості Ради прокурорів України як організаційної форми прокурорського самоврядування; охарактеризувати особливості фінансового забезпечення прокурорського самоврядування; визначити напрями вдосконалення організаційних основ прокурорського самоврядування в Україні (с. 18).

Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (171 найменування) і додатків. Загалом обсяг дисертації становить 212 сторінок, з яких основний текст – 167 сторінки.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми та зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Загальні положення про прокурорське самоврядування в Україні» присвячений визначенню поняття та ознак прокурорського самоврядування, дослідженню правових джерел та принципів прокурорського самоврядування в Україні. Принципи прокурорського самоврядування в Україні, а також загальних положень про функціональні та організаційні основи прокурорського самоврядування.

Дисертант визначив ознаки прокурорського самоврядування, які полягають в тому, що прокурорське самоврядування: 1) є різновидом самоуправління, при якому суб'єкт цього управління та його об'єкт збігаються. У прокурорському самоврядуванні збігаються суб'єкт прокурорського самоуправління, яким загалом є усі прокурори, та об'єкт самоуправління, який знову ж таки складають усі прокурори; 2) є різновидом професійного самоврядування, здійснюється в системі прокуратури України як єдиній системі органів, яка в порядку, передбаченому законодавством, виконує визначені Конституцією України функції прокуратури; 3) здійснюється прокурорським корпусом, який складають усі особи (прокурори), професійними обов'язками яких є здійснення визначених ст.131-1 Конституції України функцій прокуратури; 4) полягає в самостійному вирішенні прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури; 5) полягає в колективному вирішенні прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури; 6) здійснюється прокурорським корпусом як безпосередньо, так і опосередковано; 7) здійснюється з визначеною законодавством метою (с. 28–35). Слід погодитися з думкою дисертанта, що органи прокурорського самоврядування не є органами

державної влади, оскільки вони не мають жодних владних повноважень, вони інституційно не віднесені до жодної з гілок влади, а є одним з проявів професійного самоврядування (с. 42).

Заслуговує на підтримку сформульоване дисертантом авторське визначення поняття прокурорського самоврядування, а саме: це різновид професійного самоврядування, яке здійснюється в системі прокуратури України прокурорським корпусом та полягає в самостійному та колективному вирішенні прокурорами як безпосередньо, так і опосередковано через органи прокурорського самоврядування визначених законодавством України питань внутрішньої, в окремих випадках і зовнішньої діяльності прокуратури (с. 43).

За результатами аналізу правових джерел прокурорського самоврядування в Україні дисертант доходить висновку, що усі ці джерела складають певну багаторівневу й міжгалузеву систему нормативно-правових актів, яка охоплює нормативні акти різних рівнів - від конституційного до підзаконного внутрішньо-організаційного, та ці акти формують правові межі для функціонування прокурорського самоврядування. Як вбачається, в межах цієї системи дисертант виділяє: 1) конституційний рівень, який складає Конституція України; 2) законодавчий рівень, який складає Закон «Про прокуратуру» та інші закони; 3) підзаконні нормативно-правові акти – внутрішні акти органів прокурорського самоврядування та накази Генерального прокурора. Окреме місце в цій системі займають міжнародно-правові акти. Система наведених нормативно-правових актів інтегрує та узгоджує положення конституційного законодавства, законодавства про прокуратуру, судоустрій тощо (с. 45-46).

Михайлюк С. С. слушно зауважує, що з урахуванням того, що Рада прокурорів України є колегіальним органом, яка формується іншим колегіальним органом – всеукраїнською конференцією прокурорів, та основою формування Ради є вибори доцільно говорити не про призначення членів Ради прокурорів України, як то визначає Закон України «Про прокуратуру», а про обрання членів Ради прокурорів (с. 49).

У розділі 2 «Функціональні основи прокурорського самоврядування в Україні» проаналізовано мету, завдання прокурорського самоврядування в Україні, а також напрями вдосконалення функціональних основ прокурорського самоврядування в Україні.

Слушним є судження Михайлюка С. С., згідно з яким у словосполученні «забезпечення організаційної єдності функціонування органів прокуратури», що міститься у п.1 ч.1 ст.65 Закону «Про прокуратуру», слово «функціонування» є зайвим, оскільки органи прокурорського самоврядування жодних повноважень та жодного впливу на прокурорів щодо їх функцій та їх функціонування (здійснення функцій) не мають. Відтак, відповідне словосполучення варто було в сформулювати як «забезпечення організаційної єдності органів прокуратури». Саме такою можна розглядати одну з визначених цілей прокурорського самоврядування (с. 72).

На мою думку як опонентки, здобувач цілком правильно визначив, що мета прокурорського самоврядування, яка визначена в Законі «Про прокуратуру» як зміцнення незалежності прокурорів, захисту від втручання в їх діяльність, є найбільш фундаментальною з усіх перерахованих цілей прокурорського самоврядування, такою, яка визначає необхідність його функціонування загалом (с. 72–73). Слушними є аргументи стосовно повноважень Ради прокурорів України, які можна було б розширити шляхом закріплення у Законі більш дієвого повноваження, яким, наприклад, було б повноваження РПУ зупиняти дію окремих правових актів Генерального прокурора чи інших прокурорів, які перебувають на адміністративних посадах, з питань внутрішньої діяльності прокуратури, які, на думку РПУ, порушують незалежність прокурора (с. 83-94).

Заслуговує на увагу й позиція автора дослідження, відповідно до якої реалізація мети, яка передбачена в ст.65 Закону України «Про прокуратуру» (участь прокурорського самоврядування у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення прокурорів, а також контролю за додержанням установлених нормативів такого забезпечення) фактично не відображена у відповідних повноваженнях органів прокурорського самоврядування. Так, у ч.9 ст.71 Закону «Про прокуратуру» фактично знаходимо єдине повноваження органів прокурорського самоврядування у сфері кадрового забезпечення – це повноваження Ради щодо внесення рекомендації про призначення та звільнення прокурорів з адміністративних посад у випадках, передбачених цим Законом (с. 85–86).

У дослідженні визначено та доведено, що норми розділу Х «Організаційне забезпечення діяльності прокуратури» Закону України «Про прокуратуру» та накази Генерального прокурора не містять жодної вказівки про участь органів прокурорського самоврядування в питаннях організації роботи в органах прокуратури України. Як слушно зазначає автор дослідження, розширивши розуміння змісту розділу Х Закону «Організаційне забезпечення діяльності прокуратури» можна досягнути й розширення повноважень прокурорського самоврядування (с. 99–109).

Заслуговують на підтримку сформульовані дисертантом положення про вдосконалення функціональних основ прокурорського самоврядування в Україні, що полягає в: чіткому нормативному закріпленні у Законі «Про прокуратуру» однієї з цілей прокурорського самоврядування – здійснення органами прокурорського самоврядування внутрішнього контролю за управлінням в органах прокуратури. Цей контроль повинен здійснюватися шляхом отримання органами прокурорського самоврядування необхідної інформації, пов'язаної зі здійсненням управління у прокуратурі, здійснення перевірки діяльності прокурорів, які перебувають на адміністративних посадах, з виконання покладених на них завдань, заслуховування на своїх засіданнях таких прокурорів, а в деяких випадках навіть скасовувати незаконні, або ж такі, які посягають на незалежність прокурора, накази; передбачення на рівні Закону України «Про прокуратуру» положення про те, що питанням внутрішньої

діяльності прокуратури, вирішення якого віднесено до повноважень прокурорського самоврядування, є питання встановлення етичних стандартів прокурорської професії (с. 109-120).

Розділ 3 «Організаційні основи прокурорського самоврядування в Україні» присвячено дослідженню загальних засад діяльності Всеукраїнської конференції прокурорів та Ради прокурорів України як організаційних форм прокурорського самоврядування, особливостей фінансового забезпечення прокурорського самоврядування, а також напрямів вдосконалення організаційних основ прокурорського самоврядування в Україні.

Як слушно зазначає Михайлюк С. С., рішення Всеукраїнської конференції прокурорів, особливо ті з них, які визначають права та обов'язки прокурорів, повинні оприлюднюватися. Зокрема, стосовно актів Ради прокурорів України, то пункт 7.11 Положення про Раду прокурорів України передбачає, що рішення Ради прокурорів, які не містять відомостей обмеженого доступу, оприлюднюються на офіційних вебсайтах Офісу Генерального прокурора та Ради прокурорів у семиденний строк після прийняття. У такий же термін належним чином засвідчена копія прийнятого Радою прокурорів рішення надається зацікавленій особі. У зв'язку з цим, й оприлюднення рішень Всеукраїнської конференції прокурорів, могло б здійснюватися на офіційних вебсайтах Офісу Генерального прокурора та Ради прокурорів, наприклад, у окремому розділі «Акти всеукраїнської конференції прокурорів». Крім того, до повноважень Ради прокурорів України слід було б віднести й її обов'язок з оприлюднення (доведення до відома прокурорів) актів всеукраїнської конференції прокурорів (с. 133–135).

У дослідженні зроблено висновок про те, що повноваження Ради прокурорів України можна поділити на повноваження: 1) з питань забезпечення незалежності прокурорів; 2) з кадрових питань; 3) з організаційної та представницької функції та 4) контрольні повноваження. Серед інших повноважень РПУ, прямо не визначених ч.9 ст.71 Закону, звертає на себе увагу повноваження щодо участі РПУ у формуванні інших органів, насамперед, конкурсної комісії з проведення конкурсу на зайняття адміністративних посад у САП та прокурорів САП (с. 143-144).

Практичну цінність становлять сформульовані дисертантом положення стосовно: зміни редакції статті 72 Закону «Про прокуратуру» – «Забезпечення діяльності органів прокурорського самоврядування»; зміни редакції пункту 2 частини 2 статті 67 Закону «Про прокуратуру»; доповнення частини 5 статті 71 Закону «Про прокуратуру» (с. 155–165).

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Загалом позитивно оцінюючи зміст дисертації, вважаю за доцільне водночас зазначити про наявність таких дискусійних питань.

1. У дисертаційному дослідженні варто було б ґрунтовніше проаналізувати сучасні євроінтеграційні вимоги України у сфері забезпечення незалежності прокуратури. Зокрема, дисертант недостатньо повно дослідив положення Кластера 1 «Основи» переговорів про вступ України до ЄС, зокрема

Розділу 23 «Судова влада та основоположні права», у якому окремо визначено напрям, пов'язаний із посиленням інституційної спроможності, незалежності й ефективності Ради прокурорів України, зокрема й шляхом посилення її повноважень щодо захисту незалежності прокурорів.

Це питання набуває особливого значення з огляду на те, що дисертант досліджує саме проблематику незалежності прокурорів і прокурорського самоврядування та пропонує низку законодавчих змін, спрямованих на посилення повноважень Ради прокурорів України. Зокрема, автор пропонує: надати Раді прокурорів України право не припиняти розгляд повідомлення про загрозу незалежності прокурора у випадку його відкликання за наявності ознак тиску на прокурора; розширити коло повноважень Ради прокурорів України шляхом надання їй права зупиняти дію окремих правових актів Генерального прокурора чи інших прокурорів, які перебувають на адміністративних посадах, якщо такі акти Рада прокурорів України вважає такими, що порушують незалежність прокурора (с. 121–122); наголошує на необхідності забезпечення внутрішньої незалежності органів прокурорського самоврядування (с. 122).

Однак зазначені пропозиції дисертанта дещо не узгоджуються з вимогами Кластера 1 «Основи» переговорів про вступ України до ЄС та не висвітлені крізь призму відповідних євроінтеграційних зобов'язань України. Дисертанту доцільно було б проаналізувати, якою мірою механізми посилення повноважень Ради прокурорів України, які він пропонує, відповідають визначеним у переговорному процесі напрямам реформування прокуратури та які саме проблеми, окреслені у відповідних документах ЄС, вони покликані вирішити.

2. На с. 48–49 дисертації автор розглядає міжнародні акти, що безпосередньо стосуються організації та діяльності прокуратури, а також прокурорського самоврядування. Основну увагу приділено актам Комітету Міністрів Ради Європи та Консультативної ради європейських прокурорів. Водночас, на нашу думку, аналіз міжнародних стандартів забезпечення незалежності прокурорів потребує повноти та системності.

Так, міжнародні стандарти діяльності прокуратури та гарантій незалежності прокурорів сформовано не лише в межах Ради Європи, а й у документах Організації Об'єднаних Націй, Венеційської комісії, Міжнародної асоціації прокурорів та інших міжнародних інституцій. В основі цих стандартів – принципове положення, згідно з яким незалежність прокурора не є його особистим привілеєм, а становить інституційну та професійну гарантію належного здійснення функцій прокуратури, захисту публічного інтересу, прав і свобод людини, а також забезпечення справедливого та неупередженого правосуддя.

У контексті викладеного дисертанту варто було б розширити перелік проаналізованих міжнародних актів Керівними принципами ООН щодо ролі обвинувачів, прийнятими Восьми конгресом ООН з профілактики злочинності і поводження з правопорушниками (Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.), Стандартами професійної відповідальності та викладу основних обов'язків і

прав прокурорів, прийнятими Міжнародною асоціацією прокурорів 23 квітня 1999 р., Декларацією мінімальних стандартів безпеки та захисту прокурорів та їхніх сімей, прийнятою Міжнародною асоціацією прокурорів 1 березня 2008 р. (Гельсінкі), дослідженням Венеційської комісії № 494/2008 «Конституційні положення щодо служб обвинувачення в державах – членах Ради Європи», частиною II «Органи обвинувачення» Звіту про європейські стандарти щодо незалежності судової системи, схваленого Венеційською комісією у 2010 році тощо.

3. На с. 119–120 дисертації автор зазначає, що Тренінговий центр прокурорів України є державною установою, діяльність якої спрямована, зокрема, на підвищення кваліфікації прокурорів та первинну підготовку прокурорів – стажистів окружних прокуратур, і висловлює пропозицію щодо можливості підпорядкування діяльності Тренінгового центру прокурорів України, як і загалом діяльності з підвищення кваліфікації прокурорів, прокурорському самоврядуванню.

Водночас зазначену пропозицію належним чином у тексті дисертаційного дослідження не обґрунтовано та не конкретизовано. Дисертант не вказав, що саме треба розуміти під «підпорядкуванням» діяльності Тренінгового центру прокурорів України прокурорському самоврядуванню (чи ідеться про зміну його організаційно-правового статусу, чи суб'єкта управління, чи порядку призначення керівництва, чи затвердження установчих документів, чи фінансового та матеріально-технічного забезпечення, чи лише про розширення участі органів прокурорського самоврядування у визначенні змісту та напрямів професійного навчання прокурорів).

Не розкрито також, якому саме органу прокурорського самоврядування має бути підпорядкований Тренінговий центр прокурорів України, яким має бути обсяг відповідних повноважень та яким чином вони співвідноситимуться з повноваженнями Генерального прокурора, функціями Офісу Генерального прокурора та власне Тренінгового центру прокурорів України. Не обґрунтовано й те, які саме положення Закону України «Про прокуратуру» й інших нормативно-правових актів потребуватимуть відповідної зміни у разі реалізації підходу, який пропонує дисертант.

Крім того, не визначено: така модель має поширюватися виключно на підвищення кваліфікації прокурорів чи на первинну підготовку прокурорів – стажистів окружних прокуратур, підвищення кваліфікації державних службовців органів прокуратури чи інші напрями діяльності Тренінгового центру прокурорів України.

Отже, пропозиція щодо підпорядкування діяльності Тренінгового центру прокурорів України прокурорському самоврядуванню є дискусійною та потребує конкретизації, насамперед щодо її організаційно-правового механізму, суб'єктного складу, розмежування повноважень і необхідних законодавчих змін.

4. На с. 127 дисертації автор, характеризуючи статус всеукраїнської конференції прокурорів, звертає увагу на те, що перше слово в її найменуванні

в Законі України «Про прокуратуру» та інших нормативно-правових актах вживається з малої літери, що, на його думку, певною мірою не відповідає авторитету та статусу цього органу прокурорського самоврядування. У зв'язку з цим дисертант висловлює позицію щодо доцільності написання першого слова найменування «Всеукраїнська конференція прокурорів» із великої літери, обґрунтовуючи це статусом відповідного органу.

Водночас привертає увагу певна непослідовність авторського підходу. Так, на с. 169–170 і 181–182 дисертації, на яких автор безпосередньо формулює пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про прокуратуру», перше слово найменування відповідного органу знову написано з малої літери – «всеукраїнська конференція прокурорів».

Якщо автор обґрунтовує необхідність зміни написання найменування цього органу саме з огляду на його правовий статус і значення в системі прокурорського самоврядування, то відповідний підхід мав би бути послідовно відображений і у пропозиціях щодо вдосконалення законодавства, які він сформулював.

5. Дисертаційне дослідження варто було б доповнити аналізом сучасних законодавчих ініціатив, спрямованих на посилення незалежності прокуратури та деполітизацію процедури призначення Генерального прокурора. Зокрема, дисертант не розглянув проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення незалежності посади Генерального прокурора» (реєстр. № 15343 від 22.06.2026), яким запропоновано запровадження конкурентної процедури попереднього відбору кандидатів на посаду Генерального прокурора. Автори цього законопроєкту пропонують конкурсну процедуру відбору Генерального прокурора, яку здійснюватиме Вища рада правосуддя. Вказана законодавча ініціатива безпосередньо стосується предмета дисертаційного дослідження, оскільки порядок формування керівництва прокуратури та гарантії незалежності Генерального прокурора є невід'ємними складниками інституційної незалежності прокуратури. Тому відсутність такого аналізу серед проаналізованих сучасних законодавчих ініціатив певною мірою обмежує повноту дослідження актуальних напрямів реформування прокуратури.

Особливий інтерес у цьому контексті становить питання співвідношення конкурсної процедури добору Генерального прокурора з принципом прокурорського самоврядування. Оскільки дисертант значну увагу приділяє ролі прокурорського самоврядування в забезпеченні незалежності прокурорів, потрібно було б з'ясувати, яке місце повинні посідати органи прокурорського самоврядування у процедурі добору Генерального прокурора: чи має Рада прокурорів України (або інший орган прокурорського самоврядування) бути залучена (залучений) до формування конкурсної комісії, попередньої оцінки кандидатів, надання висновку щодо їхньої професійної компетентності та доброчесності чи в інший спосіб брати участь у відповідній процедурі.

Зважаючи на це, під час публічного захисту хотілося б почути думку дисертанта про те, якою, на його думку, має бути роль прокурорського

самоврядування, зокрема Ради прокурорів України, у процедурі конкурсного добору та призначення Генерального прокурора, передбаченій законопроектом № 15343, і чи відповідає ця модель запропонованій дисертантом концепції забезпечення незалежності прокуратури?

Викладені зауваження дискусійні, відображають власну наукову позицію опонента, можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації та не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності).

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти відображено в опублікованих наукових статтях, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Михайлюка С. С. «Прокурорське самоврядування в Україні» засвідчив, що автор під час написання роботи не порушив вимог академічної доброчесності. У дослідженні наявні покликання на джерела інформації, що містять ідеї та твердження інших авторів; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо вдосконалення прокурорського самоврядування в Україні є теоретично обґрунтованими й аргументованими.

Тема дисертації актуальна. Висновки та рекомендації, які сформулювала авторка, є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для правової науки, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана юридичною мовою, грамотно, оформлена відповідно до вимог, що висуваються до таких праць.

Дисертація відповідає науковій спеціальності, за якою здійснено дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Михайлюка Сергія Сергійовича «Прокурорське самоврядування в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має суттєве значення для правової науки, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах),

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами від 03.05.2024 № 507), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами від 31.05.2019 № 759), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, а її автор Михайлюк С. С. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

професор кафедри правоохоронної діяльності
та загальноправових дисциплін
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
доктор юридичних наук, професор

Інна БЕРДНІК

24.08.2026